

Prof. Anton Tyrol

Sväté písma hebrejského ľudu a kresťanská Biblia
 Prednáška v Kolégiu Katolíckej univerzity v Ružomberku
 16. apríla 2013

Úvod

Namiesto úvodu chcem spomenúť dve poznámky:

Prvou poznámkou je poukaz na Dokument Kongregácie pre katolícku výchovu, Pápežskej rady pre kultúru a Rímskej diecézy s názvom *Univerzita v službe novému humanizmu*. Dokument vyšiel v slovenčine roku 1999 a predstavuje teologicko-pastoračnú pomôcku pre prípravu na jubileum univerzitných učiteľov a študentov 2000. Okrem iného ponúka návrhy istých pracovných schém pre univerzitnú pastoráciu. V tejto súvislosti sa na str. 58 tohto dokumentu píše takéto slová: *Kolégiá sú veľmi cenné miesta formácie pre univerzitnú pastoráciu. V nich sa uskutočňuje zosobnená starostlivosť o študentov vo forme ich prijatia, sprevádzania počas štúdií, celistvej formácie osobnosti...*¹ Gratulujem Kolégiu Katolíckej univerzity v Ružomberku k tejto výbornej forme starostlivosti o študentov a k perfektnej zhode s týmto želaním Kongregácie pre katolícku výchovu.

V druhejúvodnej poznámke chcem spomenúť Európsku akadémiu vied a umení, ktorej mám česť byť členom, konkrétne jej 7. skupiny s názvom *Svetové náboženstvá*. Táto téma teda vchádza do rámca, ktorý sleduje spomenutá skupina a prostredníctvom nej aj celá európska akadémia.

Zjavené náboženstvá

Pre porovnanie obidvoch náboženstiev, kresťanského a židovského, je dobré uviesť si ich základnú kategorizáciu zo starších čias, ktorá je pre katolícku teológiu – možno povedať – klasická: ešte nie sú veľmi vzdialené časy, keď sa na prednáškach katolíckej dogmatiky delili náboženstvá na zjavené a prirodzené². Za zjavené náboženstvá boli považované iba dve, a to židovstvo a kresťanstvo. Ostatné náboženstvá boli kvalifikované ako prirodzené. Dnes sa už však toto rozdelenie náboženstiev napr. v Katechizme Katolíckej cirkvi ani len nespomína. Do úvahy prichádzajú iné kritériá, predovšetkým tie, ktoré spájajú rozličné náboženstvá, ako je napr. téma spoločného pôvodu a cieľa ľudského pokolenia, problematika Božieho ľudu, očakávanie Mesiáša, otázka spásy človeka a podobne (porov. KKC 839-845).

¹Kongregácia pre katolícku výchovu – Pápežská rada pre kultúru – Rímska diecéza: *Univerzita v službe novému humanizmu. Jubileum univerzitných učiteľov a študentov. Teologicko-pastoračná pomôcka*, Konferencia biskupov Slovenska 1999, s. 58.

²Porov. HELLER, J. – MRÁZEK, M.: *Nástin religionistiky*, Kalich Praha 1988, s. 126.

Úvodná charakteristika

Kresťanstvo a židovstvo sú si veľmi blízke náboženstvá, ktoré majú aj spoločné obsahy a vzájomne sa uznávajú ako náboženské fenomény, navyše kresťanstvo uznáva aj židovské obsahy, ako je: Božie zjavenie zachytené v biblických textoch, interpretácia týchto textov a iné. Kresťanstvo taktiež akceptuje ich osobnosti ako nositeľov, resp. sprostredkovateľov Božieho zjavenia; spomeňme najvýraznejšie osobnosti: Abrahám (1900-1800 pred Kr.), Mojžiš (problematická dátacia: cca 1350-1250 pred Kr.), Dávid (roky vlády cca 1004-965 pred Kr.), množstvo prorokov a ostatných svätopiscov atď. Tiež treba uviesť, že všetky autorské osobnosti novozákonných textov pochádzali zo židovského prostredia. Kresťanstvo teda má svoje korene v židovskom prostredí, vystupuje ako jeho pokračovanie, resp. ako jeho naplnenie, hoci pritom rešpektuje židovskú autonómiu, azda aj ich vlastnú cestu poznávania Božieho zjavenia, ba aj vlastné interpretačné prístupy k posvätným textom.

Niekoľko údajov

Podľa údajov *WorldChristianTrends* (2001)³ predstavujú kresťania celkove 33% všetkých obyvateľov zeme a podľa jednotlivých konfesií je to nasledovne:

- katolíci: 17,5%
- protestanti: 5,6%
- ortodoxní rôznych národov: (Rusi, Gréci, Arméni): 3,6%
- anglikáni: 1,3%
- koptia iní (baptisti a pentekostáli) 5,0%.

V absolútnych ukazovateľoch je to nasledovne: kresťanstvo je najrozšírenejšie náboženstvo vo svete, má približne 2,1 miliardy veriacich. Z toho:

katolíci:	1 miliarda
protestanti:	500 miliónov
evanjelici pentekostáli:	470 miliónov (v r. 2005)
ortodoxní:	240 miliónov
iní:	275 miliónov

Hebrejské vierovyznanie:

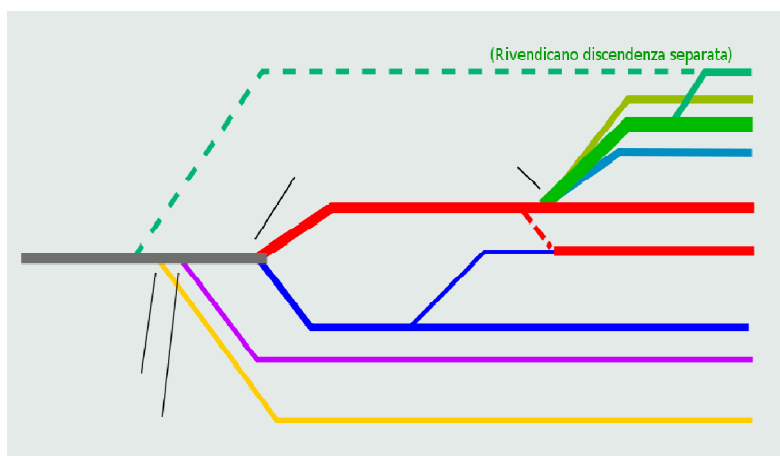
³<http://it.wikipedia.org/wiki/Cristianesimo>. 12.4. 2013.

Izrael	3.717.000
Amerika	6.278.000 (64% všetkých Hebrejov v diaspóre)
Ázia	3.979.000
Európa	2.307.000 (z toho cca 500.000 vo Francúzsku)
Rusko	430.000 (po r. 1991 mnohí odišli do Izraela)
<u>Taliansko</u>	<u>32.000</u>
Spolu	cca 14 miliónov židov vo svete

Pre porovnanie:

Islam: 900 miliónov – 1,4 miliardy

Hinduizmus: 850 miliónov – 1 miliarda

Efezský koncil 431; Chalcedonský koncil 451; Východná schizma 1054; Reformácia XVI. stor.

anabaptisti

protestanti

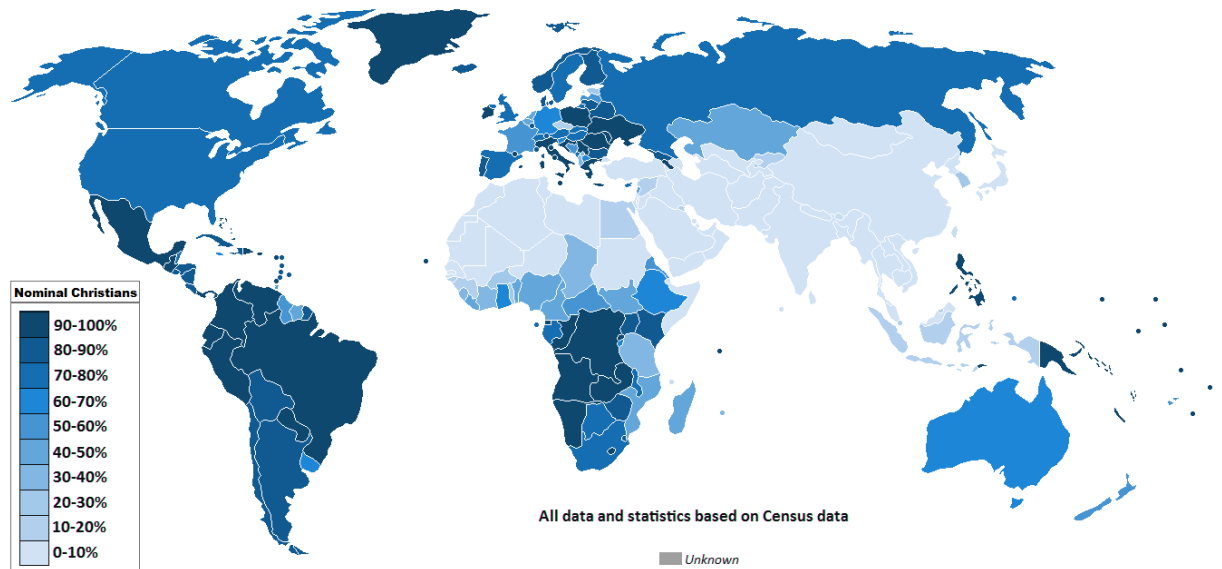
anglikáni

rímsko+grécko-katolíci

ortodoxní

monofyziti

asyrski nestoriáni

Teoretické východiská kresťanstva a judaizmu

Kresťanstvo a judaizmus sú si blízke najmä tým, že vychádzajú zo spoločných obsahov Božieho zjavenia, na ktoré kresťanstvo vzťahuje výraz Starý zákon. Ide o 46 kníh napísaných v rozličných dobách histórie vyvoleného Božieho ľudu. Malé rozdiely, ktoré sa vyskytujú medzi hebrejským a kresťanským kánonom, nie sú teraz podstatné. Spôsobili ich rozdiely v kánone hebrejských a alexandrijských židov. K tomuto základnému dokumentu pristupujú v jednotlivých náboženstvách ďalšie:

Judaizmus:

Tóra, Proroci, Spisy (kresťanstvo ich nazýva Starý zákon)- kánonické spisy z 2. stor. pred Kr., resp. 2.-3- stor. po Kr.

Tradícia * tradícia:

Mišna: tradície rabínov z 2.-3. stor po Kr.; =halachy

Talmud (jeruzalemský /4.-5. stor./ a babylonský /5.-6. stor:/): Mišna+komentár k nej (=gemara); postbiblický judaizmus

Midraš: metóda aj lit. druh reлектúry Biblie; homiletický charakter.

Kresťanstvo:

Starý a Nový zákon: 46+27 kníh; výklad textov je veľmi rôznorodý; hermeneutické systémy

Tradícia: podávanie Božieho zjavenia; personálny charakter zdôraznil DVK

Dogmy – články viery pápežov: Magistérium

Koncilové články viery: po schválení pápežov;+ Magistérium

Katechizmy, teologické traktáty...

Zorný uhol porovnania

Podstata porovnávania židovského a kresťanského náboženstva spočíva – v našom prípade – v tom, že sa pokúsime sústrediť najskôr na doktrínálne rozdiely, potom na celkovú spirituálnu atmosféru v oboch náboženstvách.

Doktrínálne ťažiská judaizmu a kresťanstva

V tomto bode možno zvoliť ako východisko trefnú poznámku kardinála Jozefa Ratzingera, ktorú v roku 2001 v pozícii prefekta Kongregácie pre náuku viery napísal ako predhovor k dokumentu Pápežskej biblickej komisie *Hebrejský ľud a jeho Sväté písma v kresťanskej Biblii*: „Ježiš Nazaretský predkladal nárok, že je pravým dedičom Starého zákona – čiže Písma – a že mu dáva definitívnu interpretáciu, iste nie interpretáciu na spôsob zákonníkov, ale prostredníctvom autority samého autora: *I žasli nad jeho učením, lebo ich učil ako ten, čo má moc, a nie ako zákonníci* (Mk 1,22). Rozpravanie o Emauzských učeníkoch ešte raz sumarizuje tento nárok: *A počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo* (Lk 24,27). Autori Nového zákona sa snažili postaviť tento nárok na detailoch, a to najmä Matúš a nemenej Pavol, ktorý v tomto smere použil rabínske metódy interpretácie a usiloval sa ukázať, že práve tá forma interpretácie, ktorú vyvinuli zákonníci, vedie ku Kristovi ako kľúču Písem“.⁴

Tento citát prefekta Kongregácie pre náuku viery predstavuje Ježiša ako kritérium v interpretácii starozákonných textov. Vychádzame z toho, že Ježiš neinstrumentalizoval Písmo na to, aby účelovo našiel v ňom niečo, čo mohol použiť na seba, ale vystihol jeho vnútornú podstatu a smerovanie. Zastávame teda názor, že Písma samé svojou vnútornou dynamikou smerovali k Ježišovi Kristovi ako k Mesiášovi. Na ňom sa splnili všetky predpovede prorokov.

Racionalizmus sa domnieval, že novozákonné texty boli napísané spätne, totiž že Ježišovi pripísali tie udalosti, ktoré čítali v starozákonných textoch, že ich vykoná Mesiáš. Napr. Rudolf Bultmann tvrdil, že medzi Ježišom histórie a Kristom viery niet ani identity ani kontinuity. Skutočnosť je však iná: veríme, že evanjeliá nevznikli na základe starozákonných typov aplikovaných na Ježiša Krista, ale vznikli ako historické opisy, ktoré sa nápadne podobali starozákonným predpovediam. V tejto nápadnej zhode apoštoli a ich nasledovníci objavovali dôkaz o tom, že Ježiš Kristus je sľúbený a očakávaný Mesiáš.

⁴ RATZINGER, J.: Prefazione. In: Pontificia Commissio Biblica: *Il popolo ebraico e le sue Sacre Scritture nella Bibbia cristiana*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2001, s. 8.

Chceme tým tvrdiť, že Ježiš Kristus je najlepším interpretátorom rozdielov medzi kresťanstvom a judaizmom a tiež možno tvrdiť, že on najlepšie objasňuje aj to, čo obe náboženstvá spája.

Rabín rozpráva s Ježišom

Ako hlavnú myšlienku či motív, ktorý chceme sledovať, som vybral nadpis istej výbornej knihy. Jej autorom je Jacob Neusner (nar. 1932), jeden z najplodnejších amerických spisovateľov židovského pôvodu, ktorý je zároveň rabínom. Roku 1993 vydal knihu *Rabín hovorí s Ježišom*. Benedikt XVI. sa o tejto knihe vyjadril veľmi pochvalne: *Zďaleka najdôležitejšia kniha židovsko-kresťanského dialógu za posledné desaťročie. Vyznačuje sa úplnou poctivosťou a presnosťou rozboru a spojením rešpektu voči druhej strane a starostlivým opodstatnením vlastného postoja, čo z nej robí výzvu zvlášť pre kresťanov; je na nich, aby sa zamysleli nad rozborom protikladov medzi Mojžišom a Ježišom.*⁵

Knihá naozaj udivuje svojím obsahom a dôslednosťou v argumentáciách židovského rabína. Formálne je stretnutie rabína s Ježišom opísané tak, že rabín sa pridáva do krúžku Ježišových apoštolov, počúva jeho rečia osobne s ním diskutuje. Podstatná časť knihy je rozhovor na tému Reč na vrchu z Matúšovho evanjelia.

Rabín o svojej pozícii voči Ježišovi píše: *Priateľu, ty ideš svojou cestou, ja pôjdem tiež svojou. Prajem ti všetko dobré, ale ja pri tom nebudem. Pre teba nie je Mojžišov zákon, pre mňa zase Mojžišova Tóra predstavuje všetko, čo od Boha mám a vôbec čo potrebujem mať* (J. Neusner s. 25). O niekoľko odsekov ďalej píše: *Zákon je legitímnym kritériom pravdy, pretože ho uznávajú obe stránky sporu* (J. Neusner, s. 28). O poctivosti rabína v spore s Ježišom nás môžu presvedčiť také formulácie J. Neusnera, ako napr.: *V mojom náboženstve je spor druhom služby Bohu a je na rovnakej rovine s modlitbou... má názor, že najúprimnejšia pocta, ktorú môže nekresťan vzdať tomu, koho kresťania nazývajú Kristom, je kvalitný a podložený spor* (J. Neusner 30).

Rabín totiž vychádza z toho, že Ježiš neprišiel *zrušiť Zákon alebo Prorokov; neprišiel ich zrušiť, ale naplniť* (Mt 5,17). Rabín chce práve z tohto východiska precízne analyzovať Ježišove blahoslavenstvá v zornom uhle Mojžišovho zákona a vysloviť sa, či sú kompatibilné s Tórou alebo nie, ba ešte viac: či má Ježiš odôvodnený nárok stavať ich na roveň Mojžišovej Tóre, resp. Tóru považovať za naplnenú práve v Reči na vrchu. Kým sa však k tomu dostane, ešte uvažuje o spoločných menovateľoch oboch náboženstiev, ako aj o – zo strany židov –

⁵RATZINGER, J.- BENEDIKT XVI.; In: Neusner J.: *Rabín mluví s Ježišem*, Společnost pro odbornou literaturu Barrister&Principal Brno 2008, 1. strana obálky.

nepochopiteľných princípoch kresťanstva, ako napr.: *Čo si máme napríklad počať s tvrdením, že Boh má matku, ktorú poslúcha? Ako máme rozumieť informáciu, že Ježiš ako jediný zo všetkých ľudí bol vtelením Boha, keď sa v Genezis hovorí o stvorení muža a ženy „na náš obraz a podľa našej podoby“, teda akoby žiadna iná ľudská bytosť nebola Božím obrazom, iba onen vtelený Boh?* (J. Neusner, s. 32).

Teda pre kresťanov nie je pochopiteľný pojem Izraela ako vyvoleného národa, pre židov zas pojem vtelenia Boha do jedného človeka. Prvú skutočnosť predstavuje Tóra, druhú zas Kristus. Toto konštatovanie by nás však nemalo viesť do slepej uličky, z ktorej sa nebudeme môcť pohnúť ďalej. *Nesmie to byť dôvodom pre tupé mlčanie typu: vy veríte, my nie; vy veríte v to, my v ono...* (J. Neusner, s. 32).

Rabín rozpráva s Ježišom o Tóre a blahoslavenstvách

Veľmi pôsobivý úvod k podstatnej časti diskusie rabína s Ježišom predstavuje J. Neusner: *Keď Ježiš videl veľké zástupy, vystúpil na vrch. A keď sa posadil, pristúpili k nemu jeho učeníci. Otvoril ústa a učil ich...* (Mt 5,1-2). Rabín pokračuje: *Prichádzame na horu v Galilei, kde Ježiš predstavil jadro svojho učenia – zatiaľ okolo neho nie je žiaden rozruch. Stojíme na úpätí hory. Keď pozrieme hore, zbadáme tam ľudskú postavu. Hovorí toho veľa. My, večný Izrael, z toho dokážeme pochopiť len niečo – máme na pamäti inú horu, Sinaj, a to, čo tam Boh odovzdal Mojžišovi, aby nám povedal* (J. Neusner, s. 40).

Vieme, že Ježišova reč na vrchu podľa Matúšovej verzie pozostáva z blahoslavenstiev (Mt 5,1-12), ďalej z Ježišovho všeobecného stanoviska k Zákonu a Prorokom (5,17-20), ďalej Ježiš dopĺňal jednotlivé prikázania Dekalógu (5,21-30), potom hovoril o prísaha, odplate a o láske k nepriateľom (5,33-48), o almužne, modlitbe a pôste (6,1-18) a v závere pridal výstrahu pred falošnými prorokmi (7,15-20) a celkom na záver podobenstvo o dvoch staviteľoch (7,24-27).

K jednotlivým formuláciám blahoslavenstiev rabín nemá žiadne námietky: *Ježišovo evanjeliové kázanie o kráľovstve nesie posolstvo, proti ktorému žiaden vyznávač Mojžišovho Zákona nemôže mať námietky... Nedokážem si predstaviť, prečo nesúhlasí s takým tvrdením, ktoré je v súlade s prísľubom Zákona, že „kto ich uskutočňuje a učí ich, ten bude pokladaný v Nebeskom kráľovstve za veľkého“* (J. Neusner, s. 43). Čo však vyvoláva pozornosť a zrejmy nesúhlas rabína J. Neusnera s Ježišom, je Ježišova autorita a exkluzivita v závere blahoslavenstiev: *Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať...* (5,11-12). To „vy“ *vzťahované na všetkých židov, príslušníkov dnešného večného Izraela... sa presunulo na tých, ktorí sú prenasledovaní „kvôli mne“*.

Do dialógu vstupuje Benedikt XVI.

V tomto momente je vhodné uviesť dve poznámky z knihy Benedikta XVI. *Ježiš Nazaretský I.* zo 4. kapitoly, ktorá má názov *Reč na vrchu*. V prvej poznámke sa Benedikt XVI. prihlasuje do diskusie peknými slovami: *Jakub Neusner sa v jednej svojej významnej knihe takpovediac zaradil medzi poslucháčov reči na vrchu a následne sa pokúsil o rozhovor s Ježišom... Táto úctivo a úprimne vedená diskusia ... mi viac ako ktorýkoľvek iný výklad z tých, čo poznám, otvorila oči pre veľkosť Ježišovho slova a pre rozhodnutie, ktoré pred nás kladie evanjelium... Preto by som rád vstúpil ako kresťan do rabínovho rozhovoru s Ježišom, aby som v tejto perspektíve lepšie pochopil to, čo je autenticky židovské, a to, čo je Ježišovo tajomstvo.*⁶

V predchádzajúcom odseku boli konštatované Neusnerove rozpaky nad Ježišovým autoritatívnym vyjadrením „pre mňa“ z Mt 5,11. Židovský rabín namieta, že Ježiš sa tu neprávom stavia do pozície, v ktorej chce prevyšovať Tóru. Do úvahy prichádza najmä niekoľko výrokov, v ktorých Ježiš schematicky hovorí: *Počuli ste ... že bolo povedané ... Ja vám však hovorím...* (J. Neusner, s. 45) Ak si tieto výroky dáme do súvisu s tvrdením, že neprišiel Zákon zrušiť, ale ho naplniť (porov. Mt 5,17), potom spomenuté schematické upresnenia z Tóry ohľadom prikázaní *Nezabiješ!*, *Nescudzoložíš!*, *Nebudeš krivo prisahať!* *Oko za oko...* a *milovať budeš bližneho a nenávidieť nepriateľa...* možno akceptovať jedine ako dôsledne zachovávané a posunuté ešte do väčšej dokonalosti ako je v Tóre. Toto Jacob Neusner veľmi bystro vystihol (porov. J. Neusner, s. 44-45). Tu prichádza k slovu Benedikt XVI. s veľmi výstižným vyjadrením, v ktorom sa opiera o Pavlovu teológiu:

*V záverečnej vete makarizmov má blahoslavenstvo o prenasledovaných svoj ďalší variant, ktorý nám dáva vytušiť niečo nové. Ježiš sľubuje radosť, plesanie a veľkú odmenu tým, ktorých budú **pre neho** potupovať a prenasledovať a všetko zlé na nich nepravdivo hovoriť (porov. Mt 5,11). Teraz sa meradlom spravodlivosti a spásy stáva jeho osoba, státie po jeho boku. Ak je kristológia v ostatných blahoslavenstvách akoby zahalená, tu sa poslanstvo o ňom samom otvorene vynára ako stredobod dejín. Ježiš pripisuje svojej osobe normatívnu hodnotu, akú si nemôže nárokovať nijaký učiteľ Izraela a ani nijaký učiteľ Cirkvi. Ten, kto takto rozpráva, už nie je prorok v obvyklom zmysle, poslanec či poručník niekoho iného; on sám je orientačným bodom správneho života, sám je cieľom i stredom ...* A o niekoľko strán ďalej trefne odpovedá Benedikt XVI. na rabínove rozpaky tým, že uvádza Pavlov List Galat'anom,

⁶ RATZINGER, J. – BENEDIKT XVI.: *Ježiš Nazaretský. I. diel. Od krstu v Jordáne po premenenie*, Dobrá kniha Trnava 2007, s. 86.

v ktorom Pavol hovorí o Kristovom zákone (6,2): *Od Mesiáša sa očakávalo, že prinesie obnovenú Tóru. Práve na toto pravdepodobne naráža Pavol v Liste Galaťanom, keď hovorí o Kristovom zákone. Veľkolepá a vášnivá obhajoba slobody od zákona vrcholí v 5. kapitole tohto listu slovami: „Túto slobodu nám vydobyl Kristus. Stojte teda pevne a nedávajte sa znova zapriať do jarma otroctva.“* Ide o slobodu slúžiť si v láske a vyhýbať sa hriechu. *Sloboda konať dobro, sloboda, ktorá sa dáva viesť Božím Duchom, a práve táto sloboda dať sa viesť Božím Duchom je ten pravý spôsob oslobodenia sa od Zákona. Hneď nato nám Pavol ukazuje, v čom spočíva obsah slobody ducha a čo s ňou nie je zlučiteľné.*

„Kristov zákon“ je sloboda – to je paradox posolstva Listu Galaťanom. Táto sloboda má teda obsah, má nejakú orientáciu, a preto je v protiklade k tomu, čo človeka oslobodzuje iba zdanlivo, kým v skutočnosti ho robí otrokom. „Mesiášova Tóra“ je celkom nová, je iná – ale práve tak „naplňa“ Tóru Mojžišovu.⁷ Toto riešenie Neusnerových rozpakov je vlastne druhou poznámkou Benedikta XVI., o čom som hovoril na začiatku tohto odseku.

Teda pravdu má rabín J. Neusner, že Ježiš v svojej reči na vrchu svoju osobu predstavil ako kritérium novej Tóry – nového učenia, ktoré tu predniesol. On je naozaj Mesiášom, ktorý priniesol túto novú Tóru, novú zmluvu, o ktorej hovoril napr. Jeremiáš v 31. kapitole svojho proroctva alebo Ezechiel (36,24-28).

Záver

Dobrodružstvo JacobaNeusnera spočívajúce v tom, že sa stal virtuálnym poslucháčom Pána Ježiša, sa skončilo jeho návratom k rodine a plneniu MojžišovejTóry. Ježiš však ide svojou cestou do Jeruzalema v ústrety krutej smrti a slávnemu vzkrieseniu...*Díval som sa ako odchádza, až som zbadal jeho učeníkov, ako k nemu prichádzajú z rôznych smerov a ciest. V tej chvíli som si bol istý, že je to v poriadku. Pôjdu s ním do Jeruzalema, uverili. Ja nie. Zavolať som za ním: Chod' v pokoji – Lechibe-šalom(J. Neusner, s. 165).Musím povedať, že som došiel k záveru, že nie je ľahké vymieňať si názory, keď jedna strana hovorí o zajtrajšku a druhá o dnešku (J. Neusner, s. 170).*

V závere ešte ostáva priestor na osobné vyjadrenie svojho vlastného postoja a odôvodnenie vlastného rozhodnutia: prečo za Ježišom ideme napriek tomu, že JacobNeusner sa rozhodol vrátiť sa od Ježiša domov, k svojej rodine a každodenným povinnostiam.Prečo sme teda uverili Ježišovi a ideme za ním práve jeho cestou? Pretože sme uverili práve v takúto cestu, totiž v takéto východisko.

⁷ RATZINGER, J. – BENEDIKT XVI.: *Ježiš Nazaretský. I. diel. Od krstu v Jordáne po premenenie*, s. 106; 116.

Zvykol som si veľkonočné tajomstvo sám pre seba a pre tých, ktorí o to stoja, vysvetľovať tak, že je situácia podobná malému dieťaťu, ktoré urobí niečo zlé. V tom momente sa jeho šťastie zrúti a harmonický život, ktorý prežíva, sa zrazu zmení na tiesnivú trýzeň. Dieťa vie, že jednoducho nemá žiadne možnosti na zmenu svojej situácie, ani na nápravu toho, čo sa stalo. Samo si nijako neporadí. Z rodičov má strach, pretože keď mu na to prídu – a nemôže to byť inak – bude nasledovať trest. To čakanie je naozaj sklúčujúce. Vtedy, keď je očakávanie zo strany dieťaťa na maxime napätia, prichádza otec a rýchlo sa oboznámi so situáciou. Vidí škodu, ktoré dieťa spôsobilo, pristúpi k dieťaťu a povie mu: Neboj sa! Všetko napravíme a bude to ešte krajšie ako predtým. Musíš mi ale pomáhať.

Niečo podobné som našiel v kresťanstve. Tým dieťaťom je celé ľudstvo a súčasne každý z nás. Hriechom sme si zatvorili skutočnosť. Náš život sa stal bezvýhodiskovým ako situácia tohto dieťaťa. Naši starší bratia vo viere dostali Tóru. Tá vytvorila v živote systém, ktorý slúži na to, aby sa zachovalo isté výchovné provizórium, kým nepríde niekto zvonku... Bol to Ježiš Kristus. On jediný – cez Kalváriu a veľkonočné ráno – otvára náš životný horizont a naša situácia môže byť ešte krajšia ako doteraz. Nie nadarmo Cirkev spieva na Bielu sobotu: *šťastná vina, pre ktorú k nám prišiel taký vznešený Vykupiteľ...* Alebo na inom mieste v liturgii: *Bože, ty si zázračne stvoril človeka a ešte zázračnejšie si ho vykúpil...*

Teda tento otvorený svet, vykúpenie, odpustenie hriechov a Boží život sú dôvodmi, pre ktoré podľa nášho presvedčenia kresťanstvo jednoznačne dominuje nad judaizmom. Pokiaľ ide o budúcnosť, tú nachádzame najjasnejšie vyslovenú v Pavlovom Liste Rimanom 9 – 11, kde Pavol dialekticky vykresľuje budúcnosť kresťanstva aj židovstva vrcholne optimisticky, a to aj pre celý Izrael:

Aká hlĺbka Božieho bohatstva, múdrosti a vedomosti! Aké nepochopiteľné sú jeho súdy a nevyspytateľné jeho cesty! ... Lebo od neho, skrze neho a pre neho je všetko. Jemu sláva naveky! (Rim 11,33.36).

Mons. Prof. Anton Tyrol
Spišská Kapitula
tyrol@kapitula.sk